

Ο Θάνατος του Αμπντολ-Μπαχά

Η είδηση του θανάτου του Αμπντολ-Μπαχά στις 28 Νοεμβρίου 1921, δημιούργησε ένα άνευ προηγουμένου περίσταση εκδήλωσης ενότητας μεταξύ των Εβραϊκών, Χριστιανικών, Μουσουλμανικών και Δρούζων κοινοτήτων της Χάιφα.



Η κηδεία του Αμπντολ-Μπαχά, «μια κηδεία που όμοιά της η Παλαιστίνη δεν είχε δει ποτέ», προσήλκυσε «περισσότερους από δέκα χιλιάδες ανθρώπους... εκπροσωπώντας κάθε τάξη, θρησκεία και φυλή σε αυτή τη χώρα.» «Ένα μεγάλο πλήθος», έγραψε ο Βρετανός Ύπατος Αρμοστής, «είχε συγκεντρωθεί, θρηνώντας για το θάνατό Του, αλλά και χαρούμενο για τη ζωή Του». Ο τότε κυβερνήτης της Ιερουσαλήμ έγραψε επίσης περιγράφοντας την κηδεία: «Δεν έχω γνωρίσει ποτέ, μια πιο ενωμένη έκφραση μεταμέλειας και σεβασμού από ό, τι παρουσιάστηκε σ'αυτή την περίσταση με την απόλυτη απλότητα της τελετής».¹

«Το φέρετρο που περιείχε τα λείψανα του Αμπντολ-Μπαχά μεταφέρθηκε στην τελευταία του κατοικία στους ώμους των αγαπημένων Του.... Η μεγάλη πομπή των πενθούντων, με τους λυγμούς και τα βογκητά πολλών πληγωμένων από τη θλίψη καρδιών, ανέβηκε αργά τις πλαγιές του όρους Κάρμηλου στο Μαυσωλείο του Μπαμπ... Κοντά στην ανατολική είσοδο του Μαυσωλείου το ιερό φέρετρο τοποθετήθηκε σε ένα απλό τραπέζι και, παρουσία αυτού του τεράστιου πλήθους, εννέα ομιλητές, οι οποίοι εκπροσωπούσαν τη Μουσουλμανική, την Εβραϊκή και Χριστιανική θρησκεία... εκφώνησαν τους επικήδειους λόγους τους. Στη συνέχεια, το φέρετρο μεταφέρθηκε σε έναν από τους θαλάμους του Μαυσωλείου, και εκεί χαμήλωσε, λυπητερά και ευλαβικά, στον τελευταίο τόπο ανάπαυσής του, σε μία κρύπτη δίπλα σε αυτήν που ήταν τοποθετημένα τα λείψανα του Μπαμπ».²

Τα ακόλουθα είναι αποσπάσματα από κάποιες ομιλίες που δόθηκαν για την περίσταση της κηδείας του Αμπντολ-Μπαχά.³

Ο πρώτος ομιλητής ήταν ο Yúsuf al-Khatib, ένας διάσημος Μουσουλμάνος ρήτορας:

Ω πλήθος Αράβων και Περσών! Για ποιόν θρηνείτε; Είναι αυτόν που μέχρι χθες ήταν υπέροχος στη ζωή του και που σήμερα είναι ακόμα πιο υπέροχος στο θάνατό του; Μη χύνετε δάκρυα γι' αυτόν που αναχώρησε για τον κόσμο της Αιωνιότητας, αλλά κλάψτε για το θάνατο της Αρετής και της Σοφίας, της Γνώσης και της Γενναιοδωρίας. Θρηνήστε για τον εαυτό σας, γιατί δική σας είναι η απώλεια, ενώ αυτός, ο χαμένος σας, δεν είναι παρά ένας σεβαστός Ταξιδιώτης, που απομακρύνεται από τον θνητό σας κόσμο στην αιώνια

¹ Shoghi Effendi, *God Passes By*, rev. ed. (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1987), p. 312.

² *God Passes By*, p. 313.

³ The remaining text of this article is taken from H. M. Balyuzi, *'Abdu'l-Bahá* (London: George Ronald, 1971), pp. 466-72.

Κατοικία. Κλάψτε μια ώρα για χάρη αυτού, ο οποίος, για σχεδόν ογδόντα χρόνια, έκλαιγε για σας!

Κοιτάξτε στα δεξιά σας, κοιτάξτε στα αριστερά σας, κοιτάξτε Ανατολικά και κοιτάξτε Δυτικά και δέστε, τι δόξα και μεγαλείο έχουν χαθεί! Ποιος στυλοβάτης της ειρήνης κατέρρευσε! Ποια εύγλωττα χείλη έχουν σιγήσει! Αλίμονο! Σε αυτή τη θλίψη δεν υπάρχει καρδιά χωρίς πόνο με αγωνία, κανένα μάτι χωρίς δάκρυα. Αλίμονο στους φτωχούς, διότι ιδού! η καλοσύνη έχει απομακρυνθεί από αυτούς, αλίμονο στα ορφανά, γιατί ο στοργικός τους πατέρας δεν θα είναι πια μαζί τους! Αν η ζωή του Σερ Αμπντολ-Μπαχά Αμπάς θα μπορούσε να εξαγοραστεί με τις θυσίες πολλών πολύτιμων ψυχών, θα είχαν με βεβαιότητα προσφέρει ευχαρίστως τη ζωή τους για τη ζωή του. Αλλά η Μοίρα έχει ορίσει αλλιώς.

Κάθε πεπρωμένο είναι προκαθορισμένο και κανείς δεν μπορεί να αλλάξει τη Θεία Εντολή. Ποιός είμαι εγώ να πω για τα επιτεύγματα αυτού του ηγέτη της ανθρωπότητας; Είναι πολύ ένδοξα για να εγκωμιαστούν, πάρα πολλά για να υπολογιστούν. Αρκεί να πούμε, ότι έχει αφήσει σε κάθε καρδιά την πιο βαθιά εντύπωση, σε κάθε γλώσσα τον πιο θαυμαστό έπαινο. Και αυτός που αφήνει μια τόσο όμορφη ανάμνηση, τόσο αναλλοίωτη, πραγματικά, αυτός δεν είναι νεκρός. Παρηγορήσου λοιπόν, ω λαέ του Μπαχά! Υπομείνετε και να είστε υπομονετικοί· γιατί κανένας άνθρωπος, είτε από την Ανατολή είτε τη Δύση, δεν μπορεί ποτέ να σας παρηγορήσει, μάλλον ο ίδιος έχει ακόμα μεγαλύτερη ανάγκη παρηγοριάς.

Ο επόμενος ομιλητής ήταν ο Ιμπραχίμ Νασσάρ (Ibrahim Nassar), διάσημος Χριστιανός συγγραφέας:

Θρηνώ για τον κόσμο, γιατί ο Κύριός μου έχει πεθάνει· υπάρχουν και άλλοι που, όπως και εγώ, κλαίνε το θάνατο του Κυρίου τους... Ω πικρή είναι η στεναχώρια εξ' αιτίας αυτής της σπαραξικάρδιας συμφοράς! Δεν είναι μόνο απώλεια για τη χώρα μας, αλλά και μια παγκόσμια συμφορά... Έζησε για σχεδόν ογδόντα χρόνια τη ζωή των Αγγελιαφόρων και των Αποστόλων του Θεού. Εκπαίδευσε τις ψυχές των ανθρώπων, ήταν καλοπροαίρετος προς αυτούς, τους οδήγησε στο Δρόμο της Αλήθειας. Έτσι ανέβασε το λαό του στην κορυφή της δόξας, και μεγάλη θα είναι η ανταμοιβή του από τον Θεό, η ανταμοιβή των ενάρετων!

Άκουσέ με, ω κόσμε! Ο Αμπάς δεν είναι νεκρός, ούτε έσβησε το φως του Μπαχά! Όχι, όχι! αυτό το φως θα λάμπει με αιώνια μεγαλοπρέπεια. Ο Λύχνος του Μπαχά, ο Αμπάς, έζησε μια καλή ζωή, επέδειξε με τον εαυτό του την αληθινή ζωή του Πνεύματος. Και τώρα συγκαλέστηκε στη δόξα, ένας αγνός άγγελος, πλούσια ενδεδυμένος με καλοπροαίρετες πράξεις, ευγενής με τις πολύτιμες αρετές του. Αγαπητοί Χριστιανοί! Πραγματικά, εσείς φέρετε τα θνητά λείψανα αυτού του αιώνια θρηνούμενου στον τελευταίο τόπο ανάπαυσής του, αλλά να γνωρίζετε με βεβαιότητα ότι ο Αμπάς σας θα ζει για πάντα με το πνεύμα του ανάμεσά σας, μέσα από τις πράξεις του, τα λόγια του, τις αρετές του και όλη την ουσία της

ζωής του. Αποχαιρετούμε το υλικό σώμα του Αμπάς μας, και το υλικό σώμα του χάνεται από την ματιά μας, αλλά η πραγματικότητά του, ο πνευματικός μας Αμπάς, δεν θα εγκαταλείψει ποτέ το μυαλό μας, τις σκέψεις μας, τις καρδιές μας, τις γλώσσες μας.

Ω σπουδαίε αξιοσέβαστε Κοιμώμενε! Ήσουν καλός μαζί μας, μας καθοδήγησες, μας δίδαξες, έζησες ανάμεσά μας μεγαλόπρεπα, με την πλήρη έννοια του μεγαλείου, μας έκανες περήφανους για τις πράξεις σου και τα λόγια σου. Εσύ ύψωσες την Ανατολή στην κορυφή της δόξας, έδειξες στοργική καλοσύνη στο λαό, τον εκπάιδευες στη δικαιοσύνη και προσπάθησες μέχρι το τέλος, μέχρι που κέρδισες το στέμμα της δόξας. Αναπαύσου ευτυχισμένος κάτω από τη σκιά του ελέους του Κυρίου του Θεού σου, και Αυτός αληθινά, θα σε ανταμείψει καλά.

Τον Χριστιανό συγγραφέα ακολούθησε ο Μουφτής της Χάιφα, Μοχάμαντ Μοράντ (Muhammad Murad):

Δεν επιθυμώ να υπερβάλλω στον επικήδειο λόγο μου για αυτόν τον υπέροχο, που την άμεση χείρα βοήθειας του στην υπηρεσία της ανθρωπότητας και την όμορφη και θαυμαστή ιστορία της ζωής του, που πέρασε κάνοντας αυτό που είναι σωστό και καλό, κανείς δεν μπορεί να την αρνηθεί, εκτός από εκείνον του οποίου η καρδιά είναι τυφλή...

Ω εσύ σεβαστέ ταξιδιώτη! Έζησες σπουδαία και πέθανες σπουδαία! Αυτή η μεγάλη νεκρική πομπή δεν είναι παρά μια ένδοξη απόδειξη του μεγαλείου σου στη ζωή και στο θάνατό σου. Όμως ω, εσύ που χάσαμε! Ηγέτη των ανθρώπων, γενναιόδωρε και καλοπροαίρετε! Σε ποιον θα προσβλέπουν τώρα οι φτωχοί; Ποιος θα νοιάζεται για τους πεινασμένους; και τους απομονωμένους, τη χήρα και το ορφανό;

Είθε ο Κύριος να εμπνεύσει όλη την οικογένειά σου και τους συγγενείς σου με υπομονή σε αυτή τη θλιβερή καταστροφή και να σας βυθίσει στον ωκεανό της χάρης και του ελέους Του! Αυτός αληθινά, είναι ο Θεός που ακούει και που απαντάει τις προσευχές.

Ένας άλλος διακεκριμένος Μουσουλμάνος, ο 'Abdu'llah Mukhlis, ακολούθησε το Μουφτή της Χάιφα:

... ο ήλιος της γνώσης έχει δύσει· η σελήνη των αρετών έχει εξαφανιστεί· ο θρόνος της δόξας έχει καταρρεύσει, και το όρος της καλοσύνης ισοπεδώθηκε από την αναχώρηση αυτού του καλοπροαίρετου από τον θνητό κόσμο στο βασίλειο των αθανάτων. Δεν χρειάζεται να εξηγήσω το μεγαλείο αυτού του σπουδαίου τον οποίο χάσαμε ή να απαριθμήσω τις ευγενικές του ιδιότητες, διότι όλοι εσείς που είστε δίκαιοι είστε μάρτυρες και μπορείτε να ομολογήσετε αυτό που του έχει δοθεί ως προσωπική ομορφιά, την ομορφιά του χαρακτήρα του, το μεγαλείο της καρδιάς του, την απεραντοσύνη της θάλασσας της γνώσης και της γενναιοδωρίας του...

Ζητώ τη συγγνώμη σας αν αποτύχω να κάνω το καθήκον μου όσο πιο πιστά γίνεται ή αν είμαι ανήμπορος να αποδώσω στον γενναιόδωρο που έφυγε αυτό που του αξίζει από τον μέγιστο και ύψιστο έπαινο, διότι αυτό που εκφράζει η γλώσσα μου πηγάζει από μια τρυφερή μνήμη και ραγισμένη καρδιά. Πραγματικά, είναι πληγές και όχι λόγια· είναι δάκρυα και όχι φράσεις...» Αυτή η συμφορά έχει κάνει όλες τις προηγούμενες συμφορές να ξεχαστούν. Αλλά αυτή η συμφορά δεν θα ξεχαστεί ποτέ.»

Στη συνέχεια, ο Shaykh Yūnus al-Khatib, ένας διάσημος μουσουλμάνος ποιητής, απήγγειλε ένα ποίημα που είχε συνθέσει. Και τον ακολούθησε ο επίσκοπος Βασίλειος, ο επικεφαλής της Ελληνοκαθολικής Εκκλησίας της Χάιφα, ο οποίος επικεντρώθηκε ιδιαίτερα στο ανθρωπιστικό έργο του Αμπντολ-Μπαχά, τη γενναιοδωρία Του προς τους φτωχούς, τη γοητεία Του και το μεγαλόπρεπο παρουσιαστικό Του. Μετά ήρθε η σειρά της νεολαίας να αποτίσει φόρο τιμής και να πλέξει το εγκώμιό Του. Ο Wadī' Bustanī, ένας νεαρός Χριστιανός, είχε ένα ποίημα να προσφέρει. Ακολουθούν μερικοί στίχοι από αυτό:

Στις ψυχές και στο μυαλό είσαι αθάνατος. Κάποιος σαν και σένα, που έχει όλες τις τελειότητες, τις αρετές και τις τιμές, είναι αιώνιος... Ω Αμπντολ-Μπαχά, Ω υιέ του Μπαχαολλά! Είθε η ζωή μου να γίνει θυσία για κάποιον σαν κι εσένα. Εσύ είσαι ο πάνσοφος, και όλοι οι άλλοι εκτός από σένα είναι απλώς μορφωμένοι. Τι μπορούν να πουν οι ποιητές την ημέρα σου; Ω Αμπντολ-Μπαχά, Ω υιέ του Μπαχαολλά! Ήσουν ακριβώς όπως ο Θεός ήθελε να είσαι και όχι όπως επιθυμούσαν οι άλλοι. Αναχώρησες στους Αγίους Τόπους όπου ζούσαν ο Χριστός και η Παναγία. Τη γη που δέχτηκε τον Μωάμεθ. Τη γη η σκόνη της οποίας είναι ευλογία και πλούτος... Θα μας συντηρήσει αυτός ο Τάφος και Αυτόν που περιέχει. Η διαθήκη της αγάπης και της αφοσίωσης θα παραμείνει για πάντα μεταξύ μας.

Μεταξύ των τελευταίων ομιλητών ήταν ο Salomon Bouzaglo, μια από τις ηγετικές προσωπικότητες του εβραϊκού πληθυσμού της Χάιφα, ο οποίος μίλησε στα γαλλικά. Εδώ είναι μια μετάφραση της ομιλίας του:

Είναι πράγματι περίεργο ότι σε μια εποχή κατάφωρου υλισμού και έλλειψης πίστης θα έπρεπε να εμφανιστεί ένας μεγάλος φιλόσοφος όπως Αυτός τον οποίο θρηνούμε – ο Αμπντολ-Μπαχά Αμπάς. Μιλάει στις καρδιές μας, στις συνειδήσεις μας. Ικανοποιεί τις διψασμένες μας ψυχές με διδασκαλίες και αρχές που αποτελούν τη βάση όλων των θρησκειών και της ηθικής. Στις Γραφές Του και στις δημόσιες ομιλίες Του, και στις προσωπικές Του συζητήσεις μπορούσε πάντα να πείσει τους πιο μορφωμένους και τους πιο ορθόδοξους. Η ζωή Του ήταν το ζωντανό παράδειγμα της αυτοθυσίας, της προτίμησης του καλού των άλλων από το δικό του.

Η φιλοσοφία του Αμπντολ-Μπαχά είναι απλή και προφανής, αλλά ανυπέρβλητη. Συνάδει με τον ανθρώπινο χαρακτήρα. Οι αρετές της ξεπερνούν τις προκαταλήψεις και τις δεισιδαιμονίες... Ο Αμπάς απεβίωσε στη Χάιφα, στην Παλαιστίνη, στους Αγίους Τόπους

όπου οι προφήτες εμφανίζονταν πάντα. Η αρχαία δόξα αυτής της γης αποκαθίσταται. Δεν είμαστε οι μόνοι που θρηνούμε γι' Αυτόν, για τον Οποίο είμαστε υπερήφανοι. Στην Ευρώπη, στην Αμερική, σε κάθε χώρα, οι άνθρωποι που διψούν για κοινωνική δικαιοσύνη και αδελφoσύνη θρηνούν επίσης για Αυτόν. Υπέφερε από το δεσποτισμό, το φανατισμό και τη μισαλλοδοξία.

Για δεκαετίες, η Άκκα -η Βαστίλη των Οθωμανών- Τον κρατούσε αιχμάλωτο. Η Βαγδάτη -η πρωτεύουσα των Αμπασίντ- χρησίμευσε επίσης ως φυλακή για Αυτόν και για τον Πατέρα Του. Η Περσία -το αρχαίο λίκνο της θεϊκής φιλοσοφίας- πέταξε έξω τα παιδιά της, οι ιδέες των οποίων είχαν γίνει αντιληπτές στη χώρα της. Δεν μπορούμε να γίνουμε μάρτυρες της εκδήλωσης της Θείας Θέλησης να εξυψώσει τους Αγίους Τόπους ώστε να γίνει, για άλλη μια φορά, το λίκνο ευγενών και γενναιόδωρων ιδανικών; Αυτός, ο Οποίος έχει αφήσει μια τόσο ένδοξη κληρονομιά, δεν είναι νεκρός. Αυτός, ο Οποίος μας έχει παραδώσει τόσο ένδοξη κληρονομιά, είναι αθάνατος στη μνήμη των μεταγενέστερων.